

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U101127

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 06-11-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Проценко Анна Миколаївна

2. Protsenko Anna M.

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Доктора філософії

Дата захисту: 10-01-2024

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Не застосовується

III. Відомості про дисертацію

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ID 2838

Повне найменування юридичної особи: Національний науковий центр "Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса" Міністерства юстиції України

Код за ЄДРПОУ: 02883133

Місцезнаходження: вул. Золочівська, буд. 8-а, Харків, Харківський р-н., 61177, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство юстиції України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Галузевий

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний науковий центр "Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса" Міністерства юстиції України

Код за ЄДРПОУ: 02883133

Місцезнаходження: вул. Золочівська, буд. 8-а, Харків, Харківський р-н., 61177, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство юстиції України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Галузевий

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.85

Тема дисертації:

1. Процесуальні, організаційні та тактичні засади проведення експертизи в суді
2. Procedural, organizational and tactical principles of conducting an examination in court

Реферат:

1. Встановлено, що законодавча вимога проведення криміналістичних, судово-медичних та судово-психіатричних експертиз виключно у державних спеціалізованих установах не обґрунтовано, оскільки відсутнє наукове визначення сутності та ознак криміналістичних експертиз, їх перелік в нормативних актах довільно змінюється адміністративним способом. Аргументовано необхідність доповнення кримінального процесуального законодавства нормами щодо проведення додаткових, повторних, комісійних та комплексних експертиз. Проведено розмежування та встановлені підстави призначення додаткових та повторних експертиз. Доведено, що комплексна експертиза має дві основні правові ознаки: участь не менше

ніж двох експертів з різних галузей (напрямих однієї галузі) спеціальних знань; формулювання спільного висновку на основі досліджень, проведених кожним експертом. Обґрунтовано, що експерт, який проводив експертизу під час досудового розслідування, чи спеціаліст залучаються у судове провадження для дослідження обставин кримінальної справи, встановлення яких вимагає використання спеціальних знань, після чого їм може бути доручено проведення експертизи. Спеціаліст може бути присутнім під час експертного провадження (спостереження за діями експерта), оцінки висновку експерта (встановлення наукового обґрунтування результатів експертизи). Сформульовано поняття біологічних зразків для експертизи, як об'єктів, що відбивають внутрішні та зовнішні індивідуальні властивості людини як біологічної істоти, не залежать від її волі та поділяються на три групи: а) частини тіла людини (волосся, нігті, шкіра, кістки та ін.); б) виділення людини (кров, сеча, піт, сперма, запах та ін.); в) відбитки рельєфу шкіри тіла людини (пальців рук, долонь, губ, чола, вух, стоп та ін.). Запропоновано процедуру примусового відбирання біологічних зразків, яка проводиться після письмової відмови особи в добровільному наданні зразків; винесення ухвали суду щодо примусового відбирання біологічних зразків; здійснення відбору зразків експертом (судово-медичним експертом) або спеціалістом (лікарем) із залученням підрозділів, передбачених ст. 143 КПК України, в присутності понятих, а також захисника, представника, законного представника чи адвоката за їх клопотанням. Доведено, що оцінка висновку експерта поділяється на два етапи. На першому етапі здійснюється ізольована оцінка висновку експерта як джерела доказів (визначення допустимості, належності, достовірності встановленого факту), на другому етапі з'ясовується зв'язок факту з іншими доказами у справі та його значення для доказування обставин кримінального правопорушення. В оцінці висновку експерта виокремлені суб'єкти (суд, сторони, інший експерт, спеціаліст), предмет (характеристики висновку експерта), результати (однозначний, імовірний, сумнівний), підстави (критерії) оцінки. Доведено, що суддя об'єктивно не в змозі оцінити наукову обґрунтованість висновків експерта, правильність вибору й застосування методів дослідження, відповідність цих методів сучасним досягненням певної експертної галузі, оскільки для такої оцінки необхідно мати обсяг спеціальних знань експерта. Запропоновано використовувати допомогу незаінтересованого спеціаліста у наданні пояснень для прийняття судом процесуальних та організаційно-тактичних рішень. З'ясовано, що допустимість висновку експерта визначається не тільки процесуальною формою процедури проведення експертизи, але й змістом документу. Процесуальні порушення, що є підставами визнання висновку недопустимим, класифіковані за двома критеріями – відповідно до етапів проведення експертизи (вчинені на початковому, робочому, заключному етапах) та тяжкістю наслідків (суттєві порушення, включаючи істотні порушення, що не можуть бути усунені та викликають безумовне визнання висновку експерта недопустимим; умовні порушення, які можуть бути усунуті проведенням процесуальних дій; несуттєві порушення, які формально порушують процесуальні вимоги, але не вимагають усунення). Визначено, що до одночасного допиту експертів, які надали висновки, в яких є розбіжності, що стосуються одного і того самого предмета та об'єктів дослідження, необхідно провести одноосібний допит кожного експерта, а їх черговість має співпадати із послідовністю проведених експертиз. У такій ж черговості ставляться питання експертам під час одночасного допиту, у якому експерти вправі задавати питання один одному.

2. It has been established that the legislative requirement to conduct forensic, forensic medical and forensic psychiatric examinations exclusively in state specialized institutions is not justified, since there is no scientific definition of the essence and features of forensic examinations, their list in regulatory acts is arbitrarily changed by administrative means. The necessity of supplementing the criminal procedural legislation with norms regarding the conduct of additional, repeated, commission and complex examinations is argued. A distinction was made and the grounds for the appointment of additional and repeated examinations were established. It has been proven that complex expertise has two main legal features: the participation of at least two experts from different fields (areas of the same field) of special knowledge; formulating a joint conclusion based on research conducted by each expert. It is well-founded that an expert who conducted an examination during a pre-trial investigation or a specialist is involved in a court proceeding to investigate the circumstances of a criminal case, the establishment of which requires the use of special knowledge, after which they may be assigned to conduct an examination. The

specialist can be present during the expert proceedings (observation of the actions of the expert), assessment of the expert's opinion (establishment of the scientific justification of the results of the examination). The concept of biological samples for examination is formulated, as objects that reflect the internal and external individual properties of a person as a biological being, do not depend on his will and are divided into three groups: a) parts of the human body (hair, nails, skin, bones, etc. .); b) human discharge (blood, urine, sweat, semen, odor, etc.); c) impressions of the relief of the skin of the human body (fingers, palms, lips, forehead, ears, feet, etc.). A procedure for forced collection of biological samples is proposed, which is carried out after a person's written refusal to voluntarily provide samples; issuance of a court order regarding forced collection of biological samples; sample selection by an expert (forensic medical expert) or a specialist (doctor) with the involvement of units provided for in Art. 143 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, in the presence of witnesses, as well as a defender, representative, legal representative or lawyer at their request. It is proved that the assessment of the expert's opinion is divided into two stages. At the first stage, an isolated assessment of the expert's opinion as a source of evidence is carried out (determination of admissibility, propriety, authenticity of the established fact), at the second stage, the connection of the fact with other evidence in the case and its significance for proving the circumstances of the criminal offense is clarified. In the assessment of the expert's opinion, the subjects (court, parties, other expert, specialist), subject (characteristics of the expert's opinion), results (unequivocal, probable, doubtful), grounds (criteria) of the assessment are distinguished. It has been proven that the judge is not able to objectively evaluate the scientific validity of the expert's conclusions, the correctness of the choice and application of research methods, the correspondence of these methods to the modern achievements of a certain expert field, since for such an assessment it is necessary to have the expert's special knowledge. It is proposed to use the help of a disinterested specialist in providing explanations for making procedural and organizational-tactical decisions by the court. It was found that the admissibility of the expert's opinion is determined not only by the procedural form of the examination procedure, but also by the content of the document. Procedural violations, which are the grounds for declaring the conclusion inadmissible, are classified according to two criteria - according to the stages of the examination (committed at the initial, working, final stages) and the severity of the consequences (substantial violations, including significant violations that cannot be eliminated and cause unconditional recognition the expert's opinion is inadmissible; conditional violations that can be eliminated by conducting procedural actions; non-essential violations that formally violate procedural requirements, but do not require elimination). It was determined that prior to the simultaneous questioning of experts who have provided conclusions in which there are disagreements concerning the same subject and objects of research, it is necessary to conduct an individual questioning of each expert, and their order should coincide with the sequence of the conducted examinations. In the same order, questions are put to experts during a simultaneous interrogation, in which experts have the right to ask questions to each other.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Проценко А. М. Порівняльно-правовий аналіз проведення експертизи в суді за кримінальним законодавством України та країн ближнього зарубіжжя. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2021. № 4 (95). С. 209–218. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2021.4.18>

- Проценко А. М. Діяльність суду у доказуванні в кримінальному провадженні. Knowledge, Education, Law, Management. 2021. № 6 (42). С. 203–208. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.6.33>
- Щербаковський М. Г., Дементьев М. В., Проценко А. М. Критерії та види процесуальних порушень як підстави недопустимості висновку експерта. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка. 2022. № 3 (99). С. 173–186. DOI: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.99.173-186>
- Щербаковський М. Г., Проценко А. М. Оцінка результатів експертного дослідження на підставі ймовірного підходу (за матеріалами закордонних публікацій). Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2023. Вип. 1 (30). С. 50–69. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2023.04>

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0120U104389

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Щербаковський Михайло Григорович
2. Mihaylo G. Sherbakovskiy

Кваліфікація: д. ю. н., проф., 12.00.09, 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571096

Місцезнаходження: пр-т Л. Ландау, 27, Харків, Харківський р-н., 61080, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пиріг Ігор Володимирович
2. Ihor V. Pyrih

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8391-067X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571446

Місцезнаходження: пр. Гагаріна, 26, Дніпро, Дніпровський р-н., 49005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гусева Влада Олександрівна

2. Vlada A. Guseva

Кваліфікація: Доктор юридичних наук, професор, 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571096

Місцезнаходження: пр-т Л. Ландау, 27, Харків, Харківський р-н., 61080, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевчук Віктор Михайлович

2. Viktor M. Shevchuk

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8614-1573

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Галузевий

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сімакова-Єфремян Елла Борисівна

2. Ella B. Simakova-Yefremian

Кваліфікація: д.ю.н., проф., 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8246-7688

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний науковий центр "Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса" Міністерства юстиції України

Код за ЄДРПОУ: 02883133

Місцезнаходження: вул. Золочівська, буд. 8-а, Харків, Харківський р-н., 61177, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство юстиції України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Галузевий

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Петрова Ірина Анатоліївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Петрова Ірина Анатоліївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Давиденко Дар'я Олександрівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна